

ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก

ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรม

Effects of Learning Management Through Instructional Activity

Package on the Topic of “the Relationship Between the Phenomenon
of the World, Sun, and Moon” in Social Studies, Religion, and Culture

Stran of Prathomsuksa 2 Students

วิภาพร วิมูล, พานชัย เกษภู, ประดิษฐ์ ชื่นบาน

Wibhaporn Wimul, Parnchai Kesda, Pradith Chuenbarn

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Surin Rajabhat University

E-mail: wiphaporn.wimun@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ โดยใช้ชุดกิจกรรม และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ โดยใช้ชุดกิจกรรมกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง การทดลองแบบ One Group Pretest Design เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ จำนวน 6 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลกดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ค่าที่ผลการศึกษพบว่า

1. ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และ ดวงจันทร์ มีประสิทธิภาพรวมเท่ากับ 89.33/84.67 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจ้งเ็ดหนองแมว มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 4.92

คำสำคัญ: ผลการจัดการเรียนรู้, ชุดกิจกรรม

Abstract

The objectives of this study were: 1) to create and find out efficiency of instructional activity package on the topic of “the Relationship between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon” for Prathomsuksa 2 students based on 80/80 criterion; 2) to compare the pretest and posttest learning achievement of Prathomsuksa 2 students through an application of instructional activity package on the topic of “the Relationship between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon”; and 3) to study a satisfaction of Prathomsuksa 2 students on a learning management through an instructional activity package on the topic of “the Relationship between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon”. The samples consisted of 5 Prathomsuksa 2 students who enrolled in the second semester of academic year 2016. The samples were selected using a purposive sampling technique. This present study was conducted using a One-Group Pretest technique. The research instruments were 6 sets of instructional activity package on the topic of “the Relationship between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon”, a set of 30 items achievement test, and a 5-point rating scale satisfactory questionnaire (10 items). The statistics used for data analysis comprised of percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The study found that:

1. The overall efficiency of instructional activity package on the topic of “the Relationship between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon” was equal to 89.33/84.67 which is higher than the pre-determined criterion of 80/80.

2. According to the pretest and posttest learning achievement test, the study showed that the posttest score is significant higher than the pretest score at .05 of statistical level.

3. The overall satisfaction of Prathomsuksa 2 students on a learning management through instructional learning package on the topic of “the Relationship between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon” was at the highest level ($\bar{x} = 4.92$).

Keywords: Efficiency of Instruction, Activity Package

1. บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญยิ่งที่จะช่วยพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรือง และก้าวหน้าประเทศ ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่วัยเด็กจนเติบโตตามวัย และพัฒนาการของแต่ละคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่า มนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: 132) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้แนวทางจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 13)

ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำ ในโอกาสทางการศึกษาด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ หน่วยงานภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2559: 54)

จากกิจกรรมสวัสดีคุณครู สู่คุณภาพผู้เรียน โดยนายกฤตพล ชูติกุลกิริติ ผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2559 ณ โรงเรียน บ้านตะเคียนกุ่มวิทยา ได้กล่าวสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของปีการศึกษา 2558 ทั้งการทดสอบ O-NET และ NT ซึ่งเป็นข้อสอบกลาง พบว่า จากการประเมินผลการศึกษาในระดับชาติ (O-NET) ในปี การศึกษา 2558 มีทั้งหมด 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ พบว่าค่าความก้าวหน้าของปีการศึกษา 2557-2558 คือ 5.03, -2.00, 5.27, 7.59, 0.67 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ แต่มีเพียงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาเดียวที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงจากปีการศึกษา 2557 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 1. 2559: 5)

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านจึงเอดหนองแมว อำเภอสำโรงทาบ จังหวัด สุรินทร์ เป็นการสอนแบบบูรณาการชั้นเรียน คือ ครูสอนควบ 2 ชั้นและสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการ เรียนรู้ ครูจัดการเรียนการสอนตามโครงการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเท่าที่ควร สามารถเห็นได้ชัดเจนจากการประเมินผลการศึกษา ระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2558 ซึ่งมีการทดสอบ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 43.13, 43.00, 34.38, 36.26, 38.38 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยระดับชาติ พบว่า ต่ำกว่าทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. 2559: 7, 47)

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา (LAS: LocalAssessment System) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2555 - 2557 พบว่า กลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้ง 3 ปีการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ไกล่เคียงกัน คือ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.19 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.33 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 65.93 สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 53.33 และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 46.67 พบคะแนนเฉลี่ยร้อยละของทั้ง 3 ปี

การศึกษาใน 4 สาระแรก คือ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม, หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม, เศรษฐศาสตร์ และประวัติศาสตร์ มากกว่าร้อยละ 50 ซึ่งในสาระภูมิศาสตร์พบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละของทั้ง 3 ปีการศึกษา ต่ำกว่าร้อยละ 50 และจากผลการทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 5 คน โรงเรียนบ้านจึงเอดหนองแมว สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ เรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบตัว, ตำแหน่งและลักษณะทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ผลปรากฏว่าได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.25, 57.5 และ 42.5 ตามลำดับ ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในสาระการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ซึ่งอาจเนื่องมาจากความรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนยังไม่สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลกดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ได้

การพัฒนาความรู้พื้นฐานของผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จำเป็นต้องใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วย นวัตกรรมที่มีความน่าสนใจ คือ ชุดกิจกรรม หมายถึง นวัตกรรมที่ครูเป็นผู้สร้างประกอบขึ้นด้วยวัสดุอุปกรณ์หลายชนิด และองค์ประกอบอื่นเพื่อให้นักเรียน ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานของสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544: 1) อธิบายความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมการใช้สื่อการสอนแบบประสมโดยอาศัยระบบบูรณาการสื่อหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

จากปัญหาผลสัมฤทธิ์และความสำคัญของนวัตกรรมดังกล่าว ผู้ศึกษามีความสนใจ ที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรม ในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ สร้างความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียน ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรม และเพื่อประโยชน์แก่ครูผู้สอนได้นำแนวทางไปปรับประยุกต์ใช้ในการทำหน้าที่ต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ โดยใช้ชุดกิจกรรม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ โดยใช้ชุดกิจกรรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ในการดำเนินการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจึงเอดหนองแมว ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอสำโรงตาบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เหตุผลที่เลือกโรงเรียนนี้เพราะ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นการสอนแบบบูรณาการชั้นเรียน คือ ครูสอนควบ 2 ชั้น และสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูจัดการเรียนการสอนตามโครงการเรียนทางไกลผ่าน ดาวเทียม (DLTV) ส่งผลให้ไม่ผ่านการประเมินผลการศึกษาระดับชาติ (O-NET) จึงจำเป็นต้องนำ นวัตกรรมเข้ามาช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น นวัตกรรมที่มีความน่าสนใจ คือ ชุดกิจกรรม ซึ่งมีงานวิจัยเป็นจำนวนมากที่สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของ ปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ประกอบด้วย

1) ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และ ดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวง จันทร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ลักษณะทางกายภาพของโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์

ชุดที่ 2 ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวง จันทร์

ชุดที่ 3 การเกิดกลางวัน-กลางคืน

ชุดที่ 4 การเกิดฤดูกาล

ชุดที่ 5 การเกิดข้างขึ้น-ข้างแรม

ชุดที่ 6 การเกิดน้ำขึ้น-น้ำลง

2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 แผน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ลักษณะทางกายภาพของโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การเกิดกลางวัน-กลางคืน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การเกิดฤดูกาล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การเกิดข้างขึ้น - ข้างแรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การเกิดน้ำขึ้น-น้ำลง

3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนน

4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินงาน ดังนี้

1) ก่อนการทดลองใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ นักเรียนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (pre-test) จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งประกอบด้วย แบบทดสอบปรนัย ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

2) ดำเนินการทดลอง โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทั้งหมด จำนวน 6 ชุด ได้แก่ (1) เรื่อง ลักษณะทางกายภาพของโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ (2) เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ (3) เรื่อง การเกิดกลางวัน-กลางคืน (4) เรื่อง การเกิดฤดูกาล (5) เรื่อง การเกิดข้างขึ้น-ข้างแรม และ (6) เรื่อง การเกิดน้ำขึ้น-น้ำลง กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจึงเ็ดหนองแมว ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอสำโรงตาบ จังหวัด สุรินทร์ จำนวน 5 คน

3) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (post – test) ไปทดสอบ กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย หลังการทดลองใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ จำนวน 1 ฉบับ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนชุดเดียวกันกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (pre - test) แต่สลับตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของ ปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้นักเรียน กลุ่มเป้าหมายประเมิน เพื่อหาค่าความพึงพอใจที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถามความ พึงพอใจที่สร้างขึ้น จำนวน 10 ข้อ ภายหลังสิ้นสุดการเรียนครบทั้ง 6 ชุด

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏผลดังนี้

1. ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวง จันทร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยวิเคราะห์คะแนน ใช้สูตรคำนวณหาค่า (E1/E2) มีค่าเท่ากับ 89.33/84.67 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียน ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และต่ำสุด ได้แก่ด้านกิจกรรมการจัดการ เรียนรู้

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษา พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการนำชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไปใช้ พบว่า ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.33/84.67 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้สร้างชุดกิจกรรมตามขั้นตอนและกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์เนื้อหา ตลอดจนศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรม จัดทำชุดกิจกรรมจำนวน 6 ชุด ให้ความเหมาะสมกับเวลาและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ มีภาพประกอบที่สวยงามน่าสนใจ คำนึงถึงพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน โดยผ่านกระบวนการกลั่นกรอง การตรวจสอบแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา การตรวจสอบและประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาประสิทธิภาพ ไปสู่กระบวนการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง จึงมีความเหมาะสมที่จะเป็นชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียนเป็นอย่างดี เมื่อนักเรียนเรียนแล้วมีพัฒนาการทางการเรียนที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานของสุนันทา สุนทรประเสริฐ อธิบายความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมการใช้สื่อการสอนแบบประสมโดยอาศัยระบบบูรณาการสื่อหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2544: 1) สอดคล้องกับบุญเกื้อ ควรหาเวช กล่าวว่า ชุดการสอนหรือชุดการเรียนเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งซึ่งเป็นชุดของสื่อประสมที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนตามหัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับ โดยจัดเอาไว้เป็นชุด ๆ บรรจุอยู่ในซองกล่อง หรือกระเป๋า แล้วแต่ผู้สร้างจะจัดทำ (บุญเกื้อ ควรหาเวช. 2543: 91) สอดคล้องกับยุพิน พิพิธกุล ได้ให้ความหมายของชุดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลว่า เป็นชุดการเรียนการสอนที่นักเรียน เรียนด้วยตนเอง ในชุดการสอนจะประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม บัตรเนื้อหา บัตรแบบฝึกหัด หรือบัตรงานพร้อมเฉลย และบัตรทดสอบพร้อมเฉลย ในชุดการเรียนการสอนนั้นจะมีสื่อการเรียนการสอนไว้พร้อม เพื่อที่นักเรียนจะใช้ประกอบการเรียนในเรื่องนั้น ๆ (ยุพิน พิพิธกุล. 2544: 176) อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิสุกร บุญประกอบ ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้ชุดกิจกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.26/86.84 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ (วิสุกร บุญประกอบ. 2557: 88) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุพรรณ เกียรติเจริญ ได้ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้

วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง สิ่งเสพติด สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง สิ่งเสพติด ที่สร้างขึ้นมีจำนวน 10 ชุด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.61/95.39 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (สุพรรณเกียรติเจริญ. 2547: 56)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้นแสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ สูงขึ้นโดยสามารถกระตุ้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาได้สร้างชุดกิจกรรม โดยศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรม มีการกำหนดรูปแบบ เนื้อหาสาระที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัย มีภาพประกอบเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับงานของสุนันทา สุนทรประเสริฐ อธิบายความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมการใช้สื่อการสอนแบบประสมโดยอาศัยระบบบูรณาการสื่อหลายๆ อย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2544: 1) นอกจากนี้ผู้ศึกษายังนำเกมการศึกษามายบูรณาการ พร้อมให้รางวัลเป็นการเสริมแรง ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชุกร บุญประกอบ ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้ชุดกิจกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองโคง “สุรวิทยาคม” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (วิชุกร บุญประกอบ. 2557: 88) และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี จักรชุม ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (พัชรี จักรชุม. 2552: 145)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

พบว่าโดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$) ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาได้สร้างชุดกิจกรรม อาจเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม กิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์แปลกใหม่ที่นักเรียนรู้ ภายในชุดกิจกรรมประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหลักสูตร รวมทั้งมีภาพประกอบที่มีสีสันสวยงาม ตัวอักษรขนาดพอดี อ่านง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน จึงสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การเกิดกลางวัน-กลางคืน, การเกิดฤดูกาล, การเกิดข้างขึ้น-ข้างแรม, การเกิดน้ำขึ้น-น้ำลง และอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในรอบหนึ่งปีส่งผลต่อกิจกรรมประจำวันของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว จากการได้สัมผัสจริง ทำให้ผู้เรียนมีความรู้แบบคงทนถาวร จึงส่งผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สมคิด ภาโนมัย กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกนึกคิดของผู้ปฏิบัติงานต่องานที่ทำ ซึ่งเป็นความรู้สึกในทางบวก เนื่องจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งด้านวัตถุและจิตใจ สมคิด ภาโนมัย (2544: 19)

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

- 1) ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
- 2) ควรศึกษารายละเอียด หรือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้
- 3) ควรมีการจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ครอบคลุมตามรายละเอียดที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้
- 4) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการที่วางแผนไว้ โดยครูผู้สอนต้องมีบทบาทในการอำนวยความสะดวก และสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้
- 5) ควรมีการวัดและประเมินผล ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ข้อมูลในการวัดและประเมินผลให้กับนักเรียน รวมทั้งกิจกรรมเสริมสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้

6) ควรมีการวัดและประเมินผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม รวมทั้งจัดทำข้อมูลที่เป็นผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ ในการปรับปรุงกิจกรรม หรือวิธีการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

7) ควรตระหนักถึงความรู้พื้นฐานในการเรียนเรื่องต่อไป โดยการสอบถาม หรือการ ทบทวนบทเรียนเดิมก่อนที่จะเรียนบทเรียนใหม่ ถ้าพบว่านักเรียนมีพื้นฐานเดิมไม่เพียงพอที่จะเรียน เรื่องใหม่ ครูควรดำเนินการสอนซ่อมเสริมเพื่อให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนเรื่อง ใหม่ต่อไป

8) ครูผู้สอนควรหาวิธีการเพิ่มแรงจูงใจ ใฝ่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อกระตุ้นให้ นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี และมีความต้องการที่จะเรียนได้อย่างประสบผลสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

1) ควรมีการศึกษาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับการใช้ชุดกิจกรรม ประกอบการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนอื่น เช่น ชิปปา และ STAD เป็นต้น

2) ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ในสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3) ควรติดตามผลในระยะยาว หลังเสร็จสิ้นการทดลอง เพื่อศึกษาความคงทนในการ เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา**. นนทบุรี: SR Printing.
- พัชร จักรชุม. (2552). “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ สาระ พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2”. **ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**.
- ยุพิน พิพิธกุล. (2544). **การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- วิชชุกร บุญประกอบ. (2557). “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้ชุดกิจกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองโตง “สุริยวิทยาคม” สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1”. **สารนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**.

- สมคิด ภาโนมัย. (2544). “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของราษฎรอาสาสมัครในสถานีตำรวจชุมชนประจำตำบล”. วิทยานิพนธ์จิตวิทยาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. (2559). ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2558. สุรินทร์: ส.พันธุ์เพ็ญ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.moe.go.th/> สืบค้น 5 พฤศจิกายน 2559.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2544). การผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอน การสร้างแบบฝึก. ชัยนาท: ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.
- สุพรรณ เกียรติเจริญ. (2547). “การสร้างชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง สิ่งเสพติด สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6”. ปรินญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.